

Kierunki działań Federacji Europejskich Narodowych Towarzystw Statystycznych

Tematem artykułu jest prezentacja Federacji Europejskich Narodowych Towarzystw Statystycznych (*Federation European of National Statistical Societies* — FENStatS). Federacja ma krótką historię, ale ważne cele statutowe. Utworzenie jej wywołała dyskusja o najważniejszych problemach w działalności krajowych organizacji statystycznych. Przedstawiciele zarządów towarzystw większości krajów europejskich wyrazili swoje poglądy oraz podzielili się doświadczeniami na spotkaniu w Paryżu w 2010 r., w rocznicę 150-lecia Francuskiego Towarzystwa Statystycznego. Różnorodność spojrzenia na problemy organizacyjno-badawcze sprzyjała działalności seminaryjnej oraz dyskusji o przeszłości, teraźniejszości i przyszłości stowarzyszeń statystycznych w Europie. Została ona wzbogacona koncepcją utworzenia płaszczyzny współpracy.

FENStatS jest próbą zjednoczenia sił w badaniach prowadzonych przez naukowców z całej Europy. PTS jest członkiem tej Federacji. Wymiana doświadczeń służy działalności naukowej i organizacyjnej. Stworzenie FENStatS zachęciło wszystkie towarzystwa członkowskie do przygotowania dokumentacji oraz do aktualizacji informacji własnych. Na przykład PTS prowadziło prace przygotowawcze do obchodów 100-lecia swojego istnienia w 2012 r. Najważniejszym wydarzeniem w ramach obchodów jubileuszu był Kongres Statystyki Polskiej zorganizowany w Poznaniu w kwietniu 2013 r.

Tworzenie sekcji w strukturach towarzystw narodowych oraz rozbudowanie działalności dzięki wykorzystaniu doświadczeń innych krajów jest jednym z celów współpracy w FENStatS. W PTS funkcjonują rozmaite sekcje: Sekcja Historyczna, Sekcja Statystyki Matematycznej oraz Sekcja Klasyfikacji i Analizy Danych (SKAD). Artykuł opisuje działania towarzystw budujących Federację oraz przybliża podstawowe zadania statutowe, jak również działalność poza formalnym programem. Pokazuje też, jak towarzystwa krajowe starają się dotrzeć do ludzi młodych. Ponadto przedstawia sposoby promocji w systemach edukacji oraz zwraca uwagę na problem licencji dla zawodu statystyka, który funkcjonuje w niektórych krajach europejskich.

UTWORZENIE FEDERACJI EUROPEJSKICH NARODOWYCH TOWARZYSTW STATYSTYCZNYCH

FENStatS utworzyło w grudniu 2011 r. 10 krajowych towarzystw: austriackie, czeskie, francuskie, hiszpańskie (Statystyki i Badań Operacyjnych), holenderskie (Statystyki i Badań Operacyjnych), królewskie (Wielka Brytania), niemieckie, portugalskie, słoweńskie, włoskie.

Nowych sześć towarzystw włączono w prace FENStatS w lipcu 2013 r. Były to towarzystwa: belgijskie, fińskie, słowackie (Towarzystwo Statystyczno-De-mograficzne), szwedzkie, węgierskie oraz PTS.

Na posiedzeniu Rady FENStatS w Rzymie zostało przyjęte logo Federacji. FENStatS ma także stronę internetową www.fenstats.eu, na której powstał i będzie się rozwijał system włączania ogłoszeń dotyczących pracy (stanowisko wykładowcy na studiach podyplomowych, stanowisko profesora tytularnego itd.).

Zgodnie ze statutem Federacja wspiera wzajemną komunikację, współpracę oraz wymianę poglądów wśród wszystkich zainteresowanych naukami statystycznymi. Federacja pełni rolę agencji w upowszechnianiu informacji technicznych oraz naukowych pomiędzy towarzystwami tworzącymi Federację, jak i w promowaniu ich współpracy. Federacja współpracuje z międzynarodowymi towarzystwami statystycznymi, a w szczególności z Międzynarodowym Instytutem Statystycznym (MIS). W statucie Federacji wskazano na ogromne znaczenie współpracy z tym Instytutem. W planie strategicznym MIS na lata 2011—2015 wskazano na fundamentalne znaczenie: *przyspieszenia starań zmierzających do stworzenia sieci krajowych i regionalnych towarzystw statystycznych oraz rozwijanie możliwości wzajemnej współpracy*. FENStatS utworzono w Europie w celu reprezentowania regionalnych sieci krajowych towarzystw statystycznych.

Strategiczne znaczenie na kontynencie europejskim ma współpraca z instytucjami Unii Europejskiej (UE), a w szczególności z instytucjami zajmującymi się statystyką w promowaniu publicznej świadomości dobrej praktyki statystycznej, jej wartości dla demokratycznego rozwoju Wspólnoty Europejskiej. FENStatS uznaje Europejski System Statystyczny (ESS), wraz z Eurostatem, jako uprzywilejowanego partnera w dyskusji. Chodzi tu o wspólne kształtowanie systematycznej i prężnej współpracy, aby zwiększyć zainteresowanie mieszkańców oraz instytucji europejskich wykorzystaniem statystyki.

Nową inicjatywę w Europie przyjęto w MIS z ogromnym zainteresowaniem, przyjmując ją za dobry wzór dla podobnych propozycji, akcentując, że konieczne jest posiadanie jednorodnych, regionalnych, krajowych federacji.

RELACJE FENStatS Z INSTYTUCJAMI MIĘDZYNARODOWYMI

Proponowane kierunki współpracy MIS oraz FENStatS

Analiza planu strategicznego działalności MIS na okres 2011—2013 wskazała, że istnieją trzy dziedziny, w których możliwa jest współpraca pomiędzy Instytutem oraz FENStatS, są to działania: koordynacyjne, związane z udziałem w Światowym Kongresie Statystyki i promujące kulturę statystyki.

Działania koordynacyjne

FENStatS zaproponowała organizację zebrań Rady podczas każdego Światowego Kongresu Statystyki, zapraszając przewodniczącego MIS oraz przewodniczącego-elekta w celu przedyskutowania możliwości synchronizacji wzajemnej współpracy.

Działania związane z udziałem w Światowym Kongresie Statystyki

FENStatS jest w stanie zwiększyć swój udział w Światowym Kongresie Statystyki poprzez organizację sesji z zaproszonymi gośćmi oraz specjalnych sesji tematycznych bezpośrednio lub wśród krajowych towarzystw statystycznych.

FENStatS jest w stanie organizować lub wesprzeć organizowanie tzw. „Spotkań Satelitarnych” Światowego Kongresu Statystyki.

Jeśli MIS jest zainteresowany oferowaniem członkom krajowych towarzystw statystycznych możliwości nabycia stałego członkostwa, przy zredukowanej opłacie członkowskiej, to FENStatS wesprze krajowe stowarzyszenia w osiągnięciu tego celu.

Działania promujące kulturę statystyki

Jednym z priorytetowych celów koniecznych do zrealizowania w Europie jest redukcja bezrobocia. Inicjatywa UE „Nowe umiejętności dla nowej pracy” miała na celu: promowanie lepszego przewidywania potrzeb w zakresie umiejętności, wypracowanie lepszego dopasowania pomiędzy umiejętnościami i wymaganiami rynku pracy, wypełnienie luki pomiędzy możliwościami kształcenia a potrzebami rynku pracy. Inicjatywa ta finansowana jest z programu europejskiego PROGRESS¹.

FENStatS stawia jako cel włączenie się w realizację tego projektu: *Statystyka: kluczowa umiejętność dla nowej pracy*.

Wynika to z pragnienia współpracy naukowej społeczności statystyków w osiągnięciu wyższego zatrudnienia w państwach UE w 2020 r. Partnerzy w działaniach to: Eurostat, krajowe biura statystyczne, publiczne służby za-

¹ Program wspierający rozwój i koordynację polityki UE w zakresie: zatrudnienia, włączenia społecznego i ochrony socjalnej, warunków pracy, przeciwdziałania dyskryminacji oraz równości kobiet i mężczyzn. Jest on skierowany do krajów: UE, kandydujących i potencjalnych kandydujących do UE oraz Norwegii, Islandii i Lichtensteinu.

trudnienia oraz wyspecjalizowane statystyczne jednostki, takie jak: MIS, IS-BIS (*International Society for Business and Industrial Statistics*), ENBIS (*European Network for Business and Industrial Statistics*). Statystyka jest powszechnie wykorzystywana do pomiaru i monitorowania rynku pracy. Jest to oczywiście niezbędne, jednakże statystyka może być znacznie bardziej pożyteczna. W społeczeństwie informacji i wiedzy istnieje zapotrzebowanie na umiejętności, które pozwolą decydować i konkurować na rynku globalnym. Statystyka jest główną umiejętnością potrzebną do analizowania, interpretowania oraz syntetyzacji informacji, a także do podejmowania decyzji. Tak więc statystyka powinna być traktowana jako kluczowa umiejętność dla nowej pracy².

Projekt może być rozszerzony na cały świat w celu promowania świadomości, że znajomość statystyki jest podstawową umiejętnością dla nowych miejsc pracy, pozwalającą zwiększać zatrudnienie ludzi o odpowiednich umiejętnościach w wykształconym społeczeństwie. Można to osiągnąć poprzez:

- rekomendowanie statystyki jako kluczowej nauki w kształceniu ustawicznym, będącym szczególnie potrzebnym w rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy i aktywności obywatelskiej i stanowiącym główny czynnik innowacyjności, produktywności oraz konkurencyjności;
- podnoszenie znaczenia statystyki w edukacji, szkoleniu i przekwalifikowywaniu;
- promowanie statystyki jako strategicznego narzędzia monitorowania dla nowoczesnych miejsc pracy — systematyczne stosowanie jej w ocenie wydajności, skuteczności oraz zarządzaniu ryzykiem, a także monitorowaniu wydajności w pracy.

Proponowane kierunki współpracy ESAC/EUROSTAT oraz FENStatS

Podjęto działania koordynujące uczestnictwo FENStatS w Europejskim Komitecie Doradczym ds. Statystyki (ESAC). Jest to Komitet służący użytkownikom statystyki, respondentom oraz instytucjom w celu zapewnienia realizacji ich wymagań w zakresie informacji statystycznych w rozwoju programów statystycznych.

ESAC dostarcza opinii o wieloletnim programie statystycznym, dotyczącym w szczególności jego znaczenia dla integracji europejskiej. Przewodniczący FENStatS został powołany do tego Komitetu jako jeden z 24 członków. Jego rolą w ESAC jest prezentacja wymogów towarzystw naukowych.

² Główne zawody w Europie w drugim kwartale 2012 r. (według firmy brytyjskiej ISCO) to menedżerowie o różnych specjalizacjach (usługi profesjonalne, sprzedaż, marketing, usługi biznesowe itd.), programiści i analitycy oraz wymagające kompetencji statystycznych w zarządzaniu i w podejmowaniu decyzji.

Działania w zakresie upowszechniania i komunikacji w Europejskim Systemie Statystycznym

FENStatS, za pośrednictwem ESAC oraz Eurostatu może pomóc w projekcie ESS³ w zakresie nasilenia i rozszerzenia dialogu pomiędzy użytkownikami i twórcami statystyki. Posłuży to spełnieniu oczekiwań użytkowników w zakresie jakości statystyki poprzez współorganizowanie konferencji osób zainteresowanych statystyką: użytkowników, twórców i pracowników naukowych. Ich tematem mogą być problemy związane z wymaganiami użytkowników, najlepszą praktyką statystyczną, nowoczesnymi metodami w wizualizacji i przekazywaniu danych, jak również nowymi pomysłami metodologicznymi gromadzenia i analizowania informacji w konkretnych, istniejących tematach badawczych. Obecnie brakuje spotkań w kręgu europejskim, które wiązałyby krajowe towarzystwa statystyczne, krajowe instytuty statystyczne oraz użytkowników statystyki (instytucjonalnych lub też nie). Mogłyby one pomóc w lepszej komunikacji pomiędzy społecznością naukową i użytkownikami statystyki. Naturalnymi partnerami dla takiej inicjatywy są: Eurostat dla twórców statystyki, FENStatS dla społeczności naukowej, ESAC dla użytkowników.

Działania związane ze szkoleniami, innowacjami i badaniami w ESS

FENStatS może wspierać niektóre cele projektu ESS:

- 1) zainteresowanie środowisk naukowych działalnością badawczą w statystyce oficjalnej;
- 2) rozwój studiów podyplomowych;
- 3) realizację programów szkoleniowych tworzonych na potrzeby użytkowników oraz innych obywateli.

Społeczność naukowa jest zainteresowana intensyfikacją działań badawczych w statystyce oficjalnej. Ważnym krokiem jest tu organizowanie, na krajowych konferencjach statystycznych, wspólnych sesji przygotowywanych przez FENStatS oraz Eurostat w zakresie paneli tematycznych związanych ze statystyką oficjalną. Może to skutkować: intensyfikacją działalności badawczej, zwiększeniem zaangażowania w działalność krajowych towarzystw statystycznych, zwiększeniem internacjonalizacji spotkań krajowych, intensyfikacją komunikacji pomiędzy Eurostatem a organizacjami.

FENStatS uznaje za kluczowe promowanie i wspieranie współpracy krajowych towarzystw statystycznych dotyczących edukacji statystycznej (w szczególności badań na poziomie magisterskim lub doktorskim w zakresie statystyki). Tworzy się, na mocy statutu Federacji, europejską „sieć” magistrów i doktoran-

³ *Annual Statistical Work Programme of ESS* (2013), s. 53.

tów z zakresu statystyki, wspierając zagłębianie się doktorantów oraz studentów studiów podyplomowych w statystykę w międzynarodowych kontaktach badawczych. Ta działalność, jak i związana z dodatkowymi szkoleniami, będzie prowadzona wspólnie z ECAS.

KOMITETY I DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA Z FENStatS

ECAS i FENStatS — edukacja i szkolenia w Komitetach Statystycznych

ECAS zostało założone w 1987 r. w celu organizowania kursów w zakresie zaawansowanych narzędzi statystycznych. Tematyka zawarta w trzynastu edycjach dostępna jest za pośrednictwem linku: <http://ecas.cesga.es/courses.html>. ECAS wspiera siedem towarzystw (Belgia, Francja, Hiszpania, Niemcy, Szwajcaria, Szwecja i Włochy,). W statucie FENStatS umieszczono zapis podkreślający aktywną współpracę z ECAS (*European Courses in Advanced Statistics*).

FENStatS za strategiczne w swojej działalności uważa wspieranie i promocję współpracy z krajowymi towarzystwami statystycznymi w edukacji statystycznej. Proponuje różnego rodzaju inicjatywy i wydarzenia, a także chce promować i wspierać współpracę i komunikację w kwestiach:

- 1) badań z zakresu statystyki;
- 2) nauki statystyki oraz rachunku prawdopodobieństwa już w początkowej fazie edukacji;
- 3) kursów oraz szkoleń z zakresu statystyki na poziomie zarówno podstawowym, jak i zaawansowanym.

Komitet Wykonawczy FENStatS (w porozumieniu z przewodniczącym ECAS) proponuje wzbogacenie działalności ECAS, przekształcając strukturę dla pełniejszego odzwierciedlenia działalności Federacji. Chodzi o to, aby w ECAS podjęto decyzję o całkowitej redukcji opłaty członkowskiej, co pozwoliłoby na pełny udział krajowych towarzystw Federacji bez jakiegokolwiek obciążenia ekonomicznego. Zdecydowano, że każde krajowe towarzystwo z FENStatS wyznaczy przedstawiciela do zarządu ECAS, które mając liczny zarząd składający się co najmniej z 16 członków, utworzy trzy komisje:

- 1) szkoleń i jednocześnie szkoleń przekwalifikowujących z zakresu statystyki;
- 2) statystyki dla szkół i programów nauczania;
- 3) badań doktorskich z zakresu statystyki.

Zatem ECAS będzie w Federacji zajmował się edukacją i szkoleniami z zakresu statystyki. Łącznie ze standardową działalnością związaną z organizacją zaawansowanych szkoleń statystycznych ECAS rozpocznie działania w zakresie:

- 1) uaktywnienia powiązań pomiędzy studentami studiów doktoranckich i podyplomowych z zakresu statystyki. Bardzo duże znaczenie ma współpraca oraz komunikacja wszystkich koordynatorów programów statystycznych,

opracowywanych na studiach doktoranckich w krajach europejskich. Każdy przedstawiciel w ECAS będzie posiadał informacje na temat doktoratów w kraju, który reprezentuje. Będą one publikowane na stronie internetowej FENStatS celem identyfikacji zapotrzebowania na kursy i szkolenia w konsekwencji znalezienia osób zainteresowanych takimi szkoleniami. Szkolenia będą organizowane przez ECAS pod patronatem naukowym ECAS/FENStatS;

- 2) uaktywnienia współpracy z europejskim Statystycznym Programem Szkoleniowym (Komisja Europejska i Eurostat), co pozwoli na organizację omawianych szkoleń;
- 3) współpracy z Eurostatem w europejskim programie studiów magisterskich i doktoranckich z zakresu statystyki oficjalnej;
- 4) wspierania i promowania nauki statystyki w szkole, a także implementacji standardowych programów nauczania statystyki w szkołach.

ZAWODOWY STATYSTYK

Zgodnie z akredytacją MIS, statystyk zawodowy powinien być w pełni uznany przez społeczność statystyczną w zakresie kwalifikacji oraz szkoleń i doświadczenia. Niektóre dobrze znane i powszechnie szanowane towarzystwa statystyczne mają zaimplementowany taki program akredytacyjny w swoich jednostkach, tak jak: Królewskie Towarzystwo Statystyczne, Australijskie Towarzystwo Statystyczne, Kanadyjskie Towarzystwo Statystyczne czy też Amerykańskie Towarzystwo Statystyczne.

Kluczowym celem polityki akredytacyjnej powinno być wsparcie dążenia do doskonałości:

- praktyki statystycznej;
- kształcenia w zakresie statystyki oraz ciągłych szkoleń.

Jest to misja większości krajowych społeczności statystycznych, zatem program akredytacyjny powinien być brany pod uwagę. Dyskusja jaką proponuje FENStatS ma rozpocząć się od modelu akredytacji Królewskiego Towarzystwa Statystycznego. Jego przedstawiciele w FENStatS wskazują na dobre praktyki i funkcjonujący model akredytacyjny „*Charactered Statisticain*” (CStat).

CStat jest najwyższym zawodowym tytułem nadawanym przez to stowarzyszenie. Zapewnia on formalne uznanie kwalifikacji statystycznych, szkoleń zawodowych oraz doświadczenia. Tytuł ten ustanowiono 1 stycznia 1993 r. w rezultacie połączenia Królewskiego Towarzystwa Statystycznego oraz Instytutu Statystyków. Nadanie CStat jest powszechnie szanowane wśród profesjonalnych statystyków. Ogólny wymóg do uzyskania CStat to potwierdzony stopień naukowy (lub jego ekwiwalent) oraz potwierdzone profesjonalne szkolenie i doświadczenie zawodowe praktykowane przez przynajmniej pięć lat. Ci, którzy

posiadają odpowiedni stopień, ale nie odbyli jeszcze szkolenia oraz mają krótsze doświadczenie mogą ubiegać się o status absolwenta statystyka (*Graduate Statistician*).

Podsumowanie

W artykule omówiono historię powstania FENStatS wraz z aktualnym programem działań. Federację tworzą towarzystwa o różnej historii, z własną narodową drogą doświadczeń. Przyszłość Federacji zapiszą ludzie tworzący nową, regionalną w skali świata, sieć krajowych towarzystw statystycznych. Federacja obejmuje ponad 10 tys. członków. Obecność PTS w tej Federacji jest niezwykle cenna i zobowiązująca. Jest to otwarte pole nowych badań oraz wyzwanie i zaproszenie do projektów innowacyjnych.

prof. dr hab. Grażyna Trzpiot — Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

SUMMARY

The theme of the article is the activity of the Federation of European National Statistical Societies (created in December 2011), which adopted the Polish Statistical Association in July 2013. The author discusses the relationship of the Federation with other international institutions and activities of the FENStatS Committees.

РЕЗЮМЕ

Темой статьи является деятельность Федерации европейских национальных статистических обществ (создана в декабре 2011 г.), в которую в июле 2013 г. было принято также Польское статистическое общество. Автор статьи обсудил соотношения Федерации с другими международными учреждениями и деятельность комитетов FENStatS.